

РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ЗАХВОРЮВАНОСТІ ТВЕРДИХ ТКАНИН ЗУБІВ СЕРЕД СТУДЕНТІВ

Національна медична академія післядипломної освіти
імені П.Л. Шупика (м. Київ)

dentist.nti@gmail.com

Стаття є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри «Сучасний погляд на питання діагностики, профілактики та прогнозування основних стоматологічних захворювань в осіб молодого віку», № державної реєстрації теми 0117U002465. Назва наукової теми: «Визначення генних поліморфізмів в діагностиці та прогнозуванні хвороб твердих тканин зубів на фоні захворювань тканин пародонту в осіб молодого віку».

Вступ. У наш час частіше з'являються повідомлення про підвищену сприйнятливості молодого організму (17-25 років) до впливу зовнішнього середовища, у тому числі до медико-біологічних, спадкових і соціальних чинників [1,4]. Студентство, через низку обставин, характеризується збільшенням загальної захворюваності, у тому числі і стоматологічної. Відзначається збільшення кількості стоматологічних захворювань в перші два роки навчання, та зменшення у наступні роки, внаслідок процесів адаптації до нових умов [1].

Особливістю стоматологічного статусу сучасної молоді є висока поширеність та інтенсивність ураження щелепно-лицевих тканин і органів: карієсу зубів, захворювань пародонту, слизової оболонки порожнини рота, наявності зубо-щелепних аномалій і деформацій, а також одночасний розвиток поєднаної патології. В період навчання на студентів впливають специфічні (емоційне навантаження, непідготовленість до самостійної організації режиму праці, побуту, харчування тощо) і неспецифічні (кліматичні, екологічні, поведінкові та ін.) чинники, на що вказують багато фахівців [2,8].

Ураження твердих тканин зубів каріозним процесом і їх пошкодження, не пов'язані з карієсом, складають більшість усіх стоматологічних захворювань. Поширеність карієсу у дорослого населення в світі досягає 98%, при цьому в осіб молодого віку цей показник складає 55-98% [9,10].

Проведений останніми роками моніторинг свідчить про дуже високий рівень стоматологічної захворюваності населення України, який значно перевищує аналогічні показники в країнах Європи. Поширеність карієсу тимчасових зубів у 6-річних дітей становить 87,9% (в країнах Євросоюзу – 20%) при інтенсивності ураження КПВз – 4,6; поширеність карієсу зубів постійного прикусу у 12-річних дітей – 72,3% при інтенсивності ураження КПВз – 2,75 (в країнах Євросоюзу – 1,5). Простежується чітка тенденція до зростання захворюваності карієсом та захворюваннями пародонту, і 99% дорослих мають каріозні зуби [6].

У зв'язку з наведеним **метою** даного **дослідження** стало вивчення поширеності основних стоматологічних захворювань у студентів початкових курсів київських вишів та чинників, що впливають на їх виникнення і прогресування. Епідеміологічне стоматологічне обстеження студентів із захворюваннями порожнини рота, є актуальною проблемою, оскільки дозволяє оцінити рівень стоматологічного здоров'я при плануванні профілактичних програм і прогнозуванні потреб у стоматологічній допомозі.

Об'єкт і методи дослідження. Проведено клінічні огляди і анкетування 140 студентів 1-2 курсів у віці 17-20 років, що перебували на обліку в Київській міській студентській поліклініці. Вплив характеру харчування, режиму праці і відпочинку, фізичної активності і умов проживання на динаміку основних стоматологічних захворювань проводили на основі даних спеціально розробленої анкети. Анкета-опитувальник містила питання щодо способу життя студентів, харчових вподобань, вживання газованих чи негазованих напоїв, обізнаності з питань профілактики стоматологічних захворювань. Клінічний метод включав: опитування, огляд твердих тканин зубів з виявленням карієсу і його ускладнень, а також некаріозних уражень зубів (плямистість і гіпоплазія емалі, флюороз, клиновидні дефекти, ерозія емалі, підвищене стирання, підвищена чутливість зубів); визначення гігієнічного стану порожнини рота. Поширеність карієсу зубів визначалася у відсотках, а інтенсивність оцінювалася за індексом КПВз (каріозні, пломбовані, видалені зуби). Низьким рівень інтенсивності каріозного процесу вважали за наявності 8 уражених зубів, середнім – від 9 до 12 зубів, високим – більше 13 зубів на одного обстеженого. Для оцінки стоматологічного здоров'я студентів також використали папілярно-маргінально-альвеолярний індекс (РМА), індекс гігієни (ОHI-S), кількість секстантів пародонту з кровоточивістю при зондуванні ясенного сосочка. Проводилось фарбування зубів за допомогою розчину Шиллера-Писарьєва. Загальний стан здоров'я студентів і наявність у них хронічних захворювань вивчали за даними анамнезу.

Результати дослідження та їх обговорення. За нашими даними тільки 10% студентів мали інтактні зуби. У них були відсутні пломби, не турбував зубний біль, не виявлено кровоточивості ясен і ортодонтичних відхилень. Інші студенти мали від 1 до 10 запломбованих зубів, у 24% випадків відзначалася відсутність від одного до трьох зубів. Кровоточивість ясен різного ступеню інтенсивності спостерігалася у 67% студентів. Періодичний зубний біль відмітили у 75% опитаних, з них тільки 50% з цього приводу

зверталися до стоматологів, інші терплять біль, приймають знеболюючі засоби.

Карієс зубів діагностований в 82% випадків. Інтенсивність карієсу зубів склала 10,08 зуба в середньому по дослідженій групі. Із зубів, уражених карієсом, вогнищева демінералізація склала 3,2% (30 зубів), поверхневий карієс 24,7% (270 зубів), середній карієс 65% (716 зубів) і глибокий карієс 7,1% (76 зубів).

Виявлено, що студенти харчуються нерегулярно, на ходу, всухом'ятку, 1-2 рази на день, не користуються послугами їдальні. У раціоні переважають вуглеводи, оскільки за їх рахунок легше поповнити енергетичні витрати. Встановлено значні порушення в забезпеченості студентів основними макро- і мікронутрієнтами: виражений елементарний дисбаланс, вітамінна недостатність, незбалансованість складу раціону. Виявлений негативний взаємозв'язок між рівнем резистентності до карієсу зубів і чинниками карієсогенної дієти і позитивний – з чинниками карієсорезистентного харчування. Студенти з високою стійкістю до карієсу щодня споживали менше простих вуглеводів, ніж студенти з карієсом. Харчовими чинниками карієсорезистентності визнано молочні продукти, а також свіжі овочі і фрукти, що сприяють мінералізації зубів і самоочищенню порожнини рота.

Більшість опитаних вживають газовані та енергетичні напої, пиво, газовану мінеральну воду. У студентів, що регулярно вживали напій «Coca-Cola» встановлено яскраве зафарбовування емалі барвником внаслідок її демінералізації (у 100% випадків) та порушення герметизму пломб (у 50% випадків), що свідчить про високу агресивність напою щодо впливу на тверді тканини зуба. При вживанні енергетичних напоїв і пива також у 100% випадків виявлене яскраве фарбування емалі барвником внаслідок її демінералізації, а порушення герметизму пломб встановлено у 10%. За даними літератури, рівень рН даних напоїв такий, що їх щоденне вживання призводить до ерозії зуба і подальшого руйнування зубної структури через дію кислоти [3]. Негативного впливу мінеральної води не виявлено.

З 98 пацієнтів з карієсом 67 студентів (45 хлопців і 22 дівчини) палять. У студентів, що палять, значення КПВз були вищі, ніж у студентів, що не палять: $7,03 \pm 0,03$ і $5,02 \pm 0,02$, відповідно. У некурящих індекс гігієни склав $0,9 \pm 0,02$ бали, у студентів, що палять, він був значно гірший – $2,4 \pm 0,01$ бали. Індекс РМА у студентів, що палять, був достовірно вищим, ніж у некурящих: $34,5 \pm 0,3$ і $18,3 \pm 0,2$ %, відповідно. Таким чином, паління погіршує стоматологічне здоров'я молоді.

Усі студенти відмітили зменшення тривалості сну і погіршення його якості, значне збільшення інтенсивності розумової праці (особливо на першому курсі), появу стомлюваності. Рухова активність у більшості респондентів збільшилася, проте час для зайняття спортом зменшився; 72,5% опитаних відмічають погіршення самопочуття, появу нових і загострення наявних соматичних захворювань. Побутові умови проживання погіршали у 55,0% студентів (переважно проживаючих у гуртожитках). Як можна бачити, наведені фактори істотним чином вплива-

ють на збільшення ураженості зубів карієсом. Наростання інтенсивності карієсу зубів відмічене як у студентів, уражених карієсом до вступу до вузу, так у студентів, в яких карієсу зубів не було.

Некаріозні ураження зубів є найбільш поширеною після карієсу групою захворювань. Частота некаріозних уражень зубів коливається в межах 6-14% [10]. Некаріозний процес спостерігали у 13% студентів. Були виявлені: гіпоплазія (4%), флюороз (3%), патологічне стирання зубів (2%) і травми зубів (4%). У всіх обстежених були відмічені плямиста і штрихова форми флюорозу.

Усі студенти відмітили, що головним в профілактиці стоматологічних захворювань є гігієна порожнини рота. На питання про частоту чищення зубів 65% студентів відмітили, що чистять зуби 2 рази на день, 15% – 3 рази на день, 17% – 1 раз на день, 3% – не щодня. Обов'язкового правила чистити зуби після сніданку дотримуються 36% студентів. Чистять зуби тільки до сніданку – 56%. Чистять зуби до і після сніданку – 6% респондентів. Взагалі не чистять зуби вранці 2% студентів. Про важливість чищення зубів протягом не менше трьох хвилин, що необхідно для видалення зубного нальоту, обізнані 47% студентів.

При виборі зубної пасти на вміст фтору звертали увагу тільки 30% опитаних, 25% студентів віддавали перевагу зубним пастам з кальцієм, інші 45% у питанні вибору зубної пасти спиралися на її вартість і виробника (вітчизняна або імпортна).

Правила своєчасної заміни зубної щітки (не рідше за 1 раз у 3 місяці) дотримуються 65% студентів, 29% міняють зубну щітку 2 рази на рік і 6% – роблять це ще рідше. Багатьом студентам відомо, що використання зубних щіток і зубних паст не забезпечує очищення важкодоступних поверхонь зубів, тому треба використати флоси, зубочистки та інші інтердентальні засоби. Проте, флоси і зубочистки використовуються лише 19% студентів, нерегулярно в міру необхідності. Іригатори і електрощітки використовують 5% студентів, у деяких студентів вони викликають неприємні відчуття.

Висновки. Проведене дослідження показало, що для студентства характерна висока поширеність та інтенсивність карієсу і некаріозних уражень зубів. Майже усі студенти потребують санації порожнини рота.

Значна частина студентів недооцінює необхідність проведення профілактичних заходів і не володіє правилами догляду за порожниною рота. Профілактика стоматологічних захворювань в учбових закладах може істотно підвищити рівень гігієнічних знань студентів і знизити поширеність карієсу, некаріозних захворювань і патології тканин пародонту. Слід посилити загальновідомі карієс-профілактичні заходи і по можливості усувати вплив несприятливих поведінкових, соціальних, психологічних і медико-біологічних чинників.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження дадуть змогу оцінити рівень стоматологічного здоров'я при плануванні профілактичних програм і прогнозуванні потреб у стоматологічній допомозі.

Література

1. Beljaeva A.V. Rasprostranennost' karyesa u studentov y ego profylaktyka / A.V. Beljaeva, H.B. Junusov, Y.Ju. Ljalyna // Aktual'nye problemy biologicheskoy y himycheskoj ekologyy: sb. materialov 5 mezhdunar. nauch.-prakt. konf., 21-23 nojab. 2016 g. – M., 2016. – S. 192-196.
2. Vyvchennja stomatologichnogo statusu ta faktoriv ryzyku vynykennja stomatologichnyh zahvorjuvan' u students'koji molodi mista Uzhgorod / R.V. Kazakova, L.M. Bilyschuk, V.S. Mel'nyk [ta in.] // Nauk. visn. Uzhgorod. un-tu. Ser. Medycyna. – 2014. – Vyp. 2. – S. 170-172.
3. Getman N.V. Vlyjanye gazyrovannyh napytkov na sostojanye zubov y plomb / N.V. Getman // Sovrem. stomatologija. – 2007. – № 4. – S. 68-71.
4. Zubchenko S.O. Dosvid vyvchennja stanu zdorov'ja i pokaznykiv jakosti zhyttja students'koji molodi / S.O. Zubchenko // Visn. nauk. doslidzhen'. – 2011. – № 3. – S. 30-34.
5. Krekoten' O.M. Osoblyvosti stanu zdorov'ja suchasnoji students'koji molodi vyschyh navchal'nyh zakladiv / O.M. Krekoten' // Visn. nauk. doslidzhen'. – 2007. – № 2. – S. 11-12.
6. Pavlenko O.V. Shljahy reformuvannja systemy nadannja stomatologichnoji dopomogy naselennju Ukrainy. Diskusija / O.V. Pavlenko, O.M. Vahnenko // Sovrem. stomatologija. – 2013. – № 4. – S. 180-184.
7. Smoljar N.I. Klinichni projavny ta dyferencijno-diagnostychni kryteriji nekarioznyh urazhen' zubiv / N.I. Smoljar, E.V. Bezvushko // Profilaktychna ta dytjacha stomatologija. – 2013. – № 1. – S. 24-28.
8. Torshyn V.Y. Osobennosti sostojannya polosty rta u studentov yz razlychnykh regyonov myra / V.Y. Torshyn, R.S. Prosvetov, Y.B. Alchynova // Tehnologyy zhyvyh system. – 2012. – № 4. – S. 3-8.
9. Global burden of untreated caries: a systematic review and metaregression / N.J. Kassebaum, E. Bernabý, M. Dahiya [et al.] // J. Dent. Res. – 2015. – Vol. 94, № 5. – P. 650-658.
10. Richards D. Oral diseases affect some 3.9 billion people / D. Richards // Evid. Based Dent. – 2013. – Vol. 14, № 2. – Art. № 35.

УДК: 616.314-002-07-08

РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ЗАХВОРЮВАНОСТІ ТВЕРДИХ ТКАНИН ЗУБІВ СЕРЕД СТУДЕНТІВ

Турянська Н. І.

Резюме. Студентство, через низку обставин, характеризується збільшенням загальної захворюваності, у тому числі і стоматологічної. Поширеність карієсу у дорослого населення в світі досягає 98%, при цьому в осіб молодого віку цей показник складає 55-98%. Епідеміологічне стоматологічне обстеження студентів із захворюваннями порожнини рота, є актуальною проблемою, оскільки дозволяє оцінити рівень стоматологічного здоров'я при плануванні профілактичних програм і прогнозуванні потреб у стоматологічній допомозі.

Проведено клінічні огляди і анкетування 140 студентів 1-2 курсів у віці 17-20 років, що перебували на обліку в Київській міській студентській поліклініці. За нашими даними тільки 10% студентів мали інтактні зуби. Карієс зубів діагностований в 82% випадків. Некаріозний процес спостерігали у 13% студентів. Кровоточивість ясен різного ступеню інтенсивності спостерігалася у 67% студентів.

Проведене дослідження показало, що для студентства характерна висока поширеність та інтенсивність карієсу і некаріозних уражень зубів. Майже усі студенти потребують санації порожнини рота. Профілактика стоматологічних захворювань в учбових закладах може істотно підвищити рівень гігієнічних знань студентів і знизити поширеність карієсу, некаріозних захворювань і патології тканин пародонту.

Ключові слова: захворювання твердих тканин, карієс, некаріозні ураження зубів, кровоточивість ясен, поширеність захворювань, особи молодого віку, епідеміологічне обстеження, гігієна.

УДК: 616.314-002-07-08

РАСПРОСТРАНЕННОСТЬ ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ ТВЕРДЫХ ТКАНЕЙ ЗУБОВ СРЕДИ СТУДЕНТОВ

Турянская Н. И.

Резюме. Студенчество, в силу ряда причин, характеризуется увеличением общей заболеваемости, в том числе и стоматологической. Распространенность кариеса у взрослого населения в мире достигает 98%, при этом у лиц молодого возраста этот показатель составляет 55-98%. Эпидемиологическое стоматологическое обследование студентов с заболеваниями полости рта, является актуальной проблемой, поскольку позволяет оценить уровень стоматологического здоровья при планировании профилактических программ и прогнозировании потребностей в стоматологической помощи.

Проведены клинические осмотры и анкетирования 140 студентов 1-2 курсов в возрасте 17-20 лет, состоящих на учете в Киевской городской студенческой поликлинике. По нашим данным только 10% студентов имели интактные зубы. Кариес зубов диагностирован в 82% случаев. Некаріозный процесс наблюдали у 13% студентов. Кровоточивость десен различной степени интенсивности наблюдалась у 67% студентов.

Проведенное исследование показало, что для студенчества характерна высокая распространенность и интенсивность кариеса и некаріозных поражений зубов. Почти все студенты требуют санации полости рта. Профилактика стоматологических заболеваний в учебных заведениях может существенно повысить уровень гигиенических знаний студентов и снизить распространенность кариеса, некаріозных заболеваний и патологии тканей пародонта.

Ключевые слова: заболевания твердых тканей, кариес, некариозные поражения зубов, кровоточивость десен, распространенность заболеваний, лица молодого возраста, эпидемиологическое обследование, гигиена.

UDC: 616.314-002-07-08

PREVALENCE OF MORBIDITY OF HARD TISSUES OF TEETH AMONG STUDENTS

Turianska N. I.

Abstract. In our increasingly frequent reports of increased susceptibility of a young organism (17-25 years) to the influence of the environment, including the medical-biological, hereditary and social factors. Student, due to a number of circumstances, is characterized by an increase in the general morbidity, including dental. There is an increase in the number of stomatological diseases in the first two years of study, and the decrease in subsequent years, as a result of the processes of adaptation to new conditions.

The peculiarity of the dental status of modern youth is the high prevalence and intensity of lesions of the maxillofacial tissues and organs: caries of teeth, periodontal diseases, oral mucosa, the presence of tooth-jaw abnormalities and deformations, as well as the simultaneous development of combined pathology.

The prevalence of caries in the adult population in the world reaches 98%, while in young people this figure is 55-98%.

The monitoring carried out in recent years shows a very high level of dental morbidity in the Ukrainian population, which far exceeds similar indicators in European countries.

In connection with the stated purpose of this study was the study of the prevalence of major dental diseases among students of elementary courses in Kiev universities and factors that affect their occurrence and progression.

Clinical examinations and questionnaires were conducted for 140 undergraduate students aged 17-20 years who were registered at the Kyiv City Polyclinic. Influence of the nature of the diet, the regime of work and rest, physical activity and living conditions on the dynamics of major dental diseases were conducted on the basis of data of a specially developed questionnaire. The questionnaire included questions about the lifestyle of students, eating habits, the use of carbonated or non-carbonated drinks, awareness of prevention of dental diseases. The clinical method included: a survey, a review of the hard tissues of the teeth with the detection of caries and its complications, as well as non-cariou lesions of the teeth (spotting and hypoplasia of the enamel, fluorosis, wedge defects, enamel erosion, increased abrasion, increased sensitivity of the teeth); determining the hygienic state of the cavity of the mouth.

To assess dental health, students also used papillary-marginal-alveolar index (PMA), index of hygiene (OHI-S). Dying was done with Schiller-Pisarev solution.

According to our data, only 10% of students had intact teeth. Bleeding gums of varying degrees of intensity were observed in 67% of students. Caries of teeth are diagnosed in 82% of cases. From the teeth affected by tooth decay, the focal demineralization was 3.2% (30 teeth), surface caries 24.7% (270 teeth), mean caries 65% (716 teeth) and deep caries 7.1% (76 teeth).

It is found that students eat irregularly, on the go, dry, 1-2 times a day, do not use the dining room. Carbohydrates predominate in the diet, because at their expense it is easier to replenish energy costs.

Most respondents use carbonated and energy drinks, beer, aerated mineral water. Students regularly drinking Coca-Cola have a bright coloration of the enamel with a dye due to demineralization (in 100% of cases) and imperfect seal (in 50% of cases), which indicates a high aggressiveness of the drink in terms of exposure to hard tooth tissues.

Of the 98 patients with caries, 67 students (45 boys and 22 girls) are smoked. In non-smokers, the index of hygiene was 0.9 ± 0.02 points, while in the students smoking it was significantly worse – 2.4 ± 0.01 points. The PMA index for smokers was significantly higher than for non-smokers: 34.5 ± 0.3 and $18.3 \pm 0.2\%$, respectively. Thus, smoking worsens the dental health of young people.

A non-karyological process was observed in 13% of students. The conducted research showed that for the student is characterized by high prevalence and intensity of caries and non-cariou lesions of teeth. Prevention of dental diseases in educational institutions can significantly increase the level of students' hygienic knowledge and reduce the prevalence of caries, non-cariou diseases and pathology of periodontal tissues.

Subsequent studies will allow you to assess the level of dental health when planning preventive programs and predicting need for dental care.

Keywords: diseases of hard tissues, caries, noncariotic lesions of the teeth, bleeding of the gums, prevalence of diseases, young people, epidemiological examination, hygiene.

Рецензент – проф. Ткаченко І. М.

Стаття надійшла 12.08.2017 року